

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva Kolledž

Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas

Anneli Sõerunurk

**UNEJUTU ETTELUGEMISE VAJALIKKUS ÜHE TARTU
LASTEAIA LAPSEVANEMATE ARVATES**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Maret Annuk

Narva 2026

Lõputöö autorluse kinnitus

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kasutatud kirjanduse allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Anneli Sõerunurk

/töö autori allkiri/

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anneli Sõerunurk,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose "Unejutu ettelugemise vajalikkus ühe Tartu lasteaia lapsevanemate arvates", mille juhendaja on Maret Annuk, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anneli Sõerunurk

10.05.2026

pp.kk.aaaa (kuupäev)

SUMMARY

The title of this bachelor's research paper is "The necessity of reading a bedtime story according to the parents of one of Kindergartens of Tartu". Purpose of this research paper is to find out, how necessary is reading bedtime stories according to parents and do they prefer use smart devices to do it. This research paper is necessary because there is no overview of how parents evaluate this topic. Furthermore there is no knowledge indicating how much are smart devices used in this action. Due to fast pace of life the parents might want to replace the tradition of reading bedtime stories with listening them on smart devices.

In practice reading bedtime stories with parent voice is directly related to the child's attention-, concentration- and listening skills and it develops children's language- and reading skills (Lawson 2012). Nowadays instead of reading bedtime stories is it possible to replace them with smart devices. To encourage development of language is it important to give explanations and answer children's questions. Therefore is there a risk in replacing reading with smart devices, however it might change in the future with development of artificial intelligence (Axelsson & Lundqvist, 2025).

In this research has been mostly used quantitative research method. 71 parents answered an anonymous questionnaire including 20 questions in Google Forms online environment. The questionnaire was carried out in January 2026. Parents with 3-7 year old children, were purposefully chosen for this research from one of kindergartens of Tartu.

From the results of this research, it turns out that according to parents is it necessary to read bedtime stories to their children. Based on the results, parents prefer to read aloud to their children rather than using smart devices by delivering them bedtime stories. As reported by the parents, the children prefer listening to an adult reading them bedtime stories. There were also respondents, that parents do less likely to use smart devices to deliver bedtime stories.

This research confirms that co-reading still has a very important role in children's development and in family relations.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	6
1. ETTTELUGEMISE MÕJU LAPSE ARENGULE.....	8
1.1. Unejutu ettelugemise kujunemine hällilaulust raamatuni.....	8
1.2. Ettelugemise kasutegurid.....	9
1.3. Lapsevanema roll ettelugemisel.....	11
1.4. Jutu kuulamine digivahendite abil.....	13
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA.....	15
2.1. Eesmärk ja peamised uurimisküsimused.....	15
2.2. Uurimismeetodi valik.....	15
2.3. Valim.....	16
2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus.....	17
2.5. Andmetöötamise kirjeldus.....	17
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED.....	19
3.1. Lapsevanemate poolt unejutu ettelugemise sagedus.....	19
3.2. Digivahendid unejutu edastamisel.....	20
3.3. Lapsevanemate hinnang unejutu ettelugemise protsessile.....	22
3.4. Lapsevanemate lugemisharjumused.....	27
4. ARUTELU.....	31
KOKKUVÕTE.....	34
KASUTATUD KIRJANDUS.....	36
LISAD.....	41
Lisa 1. Ankeetküsimustik.....	41
Lisa 2. Teemaatilise analüüsi kategooriad, koodid ja näited küsimuse nr 17 vastustes...45	45
Lisa 3. Teemaatilise analüüsi kategooriad, koodid ja näited küsimuse nr 18 vastustes...48	48

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimistöö keskendub unejutu ettelugemisele. Lasteaias lastele unejuttu ette lugedes on märgata lapsi, kes suudavad kuulata ja jutule keskenduda, kuid on ka neid, keda unejutu ettelugemine ei köida. Lapsed, keda huvitab unejutt, kuulavad huviga ja esitavad kuuldu põhjal küsimusi ning soovivad raamatust pilte vaadata. Lapsed, keda unejutu kuulamine ei köida, segavad teisi kuulajaid. Sellest tuleneb küsimus, kuivõrd saavad lapsed kodus unejutu kuulamise kogemuse lapsevanema poolt ning kui vajalikuks lapsevanemad unejutu ettelugemist peavad.

Ettelugemine on lapse ja vanema vaheline kvaliteetaeg, mis loob nende vahel emotsionaalse sideme. Üks ettelugemise viisidest on unejutu lugemine. Unejutu ettelugemine lapsele enne magama minekut aitab lapsel paremini uinuda. Lapsel on peale pikka lasteaiapäeva erinevaid emotsioone ja tal võib olla raskusi rahunemisega. Vanema poolt ette loetud unejutu kuulamine tekitab lapses turva- ja rahulolu tunde. See on aeg, kus on koos kolm osapoolt — laps, vanem ja raamat (Kaminskas, 2024).

Huvitav unejutu lugu paneb lapse mõtlema ja hiljem kiiremini uinuma (Tamm, 2023).

Unejutu ettelugemine on oluline lapse ja vanema emotsionaalse ja lähedase suhte loomisel. Sageli on vanemate poolt unejutu lugemine jäänud ajapuuduse tõttu tahaplaanile ja lapsel ei teki vanemaga enne uinumist sõnalist suhtlemist.

Tänapäeval on võimalik kasutada lapsele unejutu edastamiseks nutiseadet (Marin & Bocos, 2021).

Raamatule pakuvad konkurentsi nutiseadmed, mis võivad kaasa tuua laste lugemishuvi kadumise ning lugemisoskuse puudulikkuse. Sellest tuleneb lapse vähene sõnavara ja eneseväljendusoskus. Lapse teadmised ümbritsevast maailmast võivad jääda piiratuks ja ta ei oska luua seoseid ning see võib tekitada hiljem õpiraskusi koolis (Kaminskas, 2024).

Lastel on võimalus varakult kokku puutuda elektrooniliste seadmetega, mis võivad mõjutada negatiivselt nende lugemishuvi ning vähendada huvi oma vanusele vastavaid raamatuid lugeda (Marin & Bocos, 2021).

Leidub erinevaid uuringuid lapsevanemate hinnangutest ettelugemise kohta, kuid töö autorile teadaolevalt ei ole seni uuritud unejutu ettelugemise vajalikkust lapsevanemate arvamuste põhjal.

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleem seisneb selles, et puudub ülevaade vanemate arvamustest unejuttude ettelugemise vajalikkuse kohta ning sellest, kuivõrd ajapuudusel eelistatakse kuulata unejuttu nutiseadmest.

Töö eesmärgiks on välja selgitada, kui vajalikuks peavad lapsevanemad unejutu ettelugemist ning kas lapsevanemad eelistavad ettelugemise asemel kasutada unejutu edastamiseks nutiseadme abi.

Siit tulenevalt on uurimisküsimused järgmised:

1. Kui sageli loevad vanemad lastele unejuttu?
2. Milliseid vahendeid kasutatakse unejutu edastamisel: kas loetakse ise ette või kasutatakse nutiseadme abi?
3. Milline lugemisviis mõjub laste arengule lapsevanemate arvates paremini?

Käesolev bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist. Teoreetilises osas kirjeldatakse unejutu ettelugemise kujunemist hällilaulust raamatust ettelugemiseni, antakse ülevaade varasematest uuringutest ettelugemise kasutegurite kohta, vanemate rollist ettelugemisel ning nutiseadme kasutamisest unejuttude kuulamisel.

Teises peatükis antakse ülevaade töö eesmärgist, uurimismetoodika valikust, valimi kirjeldusest, uurimisprotseduurist ja tulemuste analüüsist.

Kolmandas peatükis antakse ülevaade uurimistulemustest, esitatakse arutelu ning tehakse uurimusest kokkuvõte.

Uurimistöös kasutati peamiselt kvantitatiivset uurimismeetodit. Täiendavalt kasutati kahe avatud küsimuse vastuste analüüsimisel kvalitatiivset meetodit. Valimi moodustasid ühe Tartu lasteaia lapsevanemad, kelle lapsed olid vanuses 3–7 aastat. Uurimistöö viidi kooskõlas eetika põhimõtetega. Andmeid koguti anonüümselt ankeetküsimustiku abil. Ankeetküsimustiku vastuste kaudu sooviti teada saada lapsevanemate arvamusi unejutu ettelugemise vajalikkusest. Küsitlus viidi läbi veebikeskkonnas Google Forms.

1. ETTELUGEMISE MÕJU LAPSE ARENGULE

1.1. Unejutu ettelugemise kujunemine hällilaulust raamatuni

Kõige levinum viis, kuidas laps magama uinutatakse, on hällilaul. Laps tajub ema kohalolekut ja jääb turvaliselt magama (Järv, 1989, lk 9–10). Esimene trükivalgust näinud eestikeelne hällilaul on J. G. Schwabe „Lapse uinutamise Laul“, mis ilmus „Eesti-Ma Rahwa Kalendris“ 1797 (Krusten, 1995, lk 39).

16. sajandist alates said Eesti lapsed raamatutega tutvuda peamiselt katekismuste ning aabitsate kaudu (Järv, 1989, lk 3). Aabitsate abil omandasid eestlased esmase kirjaoskuse. Esimene aabits ilmus 1641. aastal seoses Martin Lutheri kirikureformiga, mille tulemusel muutus jumalasõna ja kooliõpetus rahvakeelseks (Eesti Lastekirjanduse Keskus, n.d.).

1795. aastal ilmus esimene ilmalike lugudega aabits, mille autor oli Otto Wilhelm Masing „ABD ehk Luggemise-Ramat Lastele“. Lastekirjanduse ja aimekirjanduse teerajaja Friedrich Gustav Arveliuse „Üks Kaunis Jutto- ja Õppetusse-Ramat“ ilmus 1782. aastal. 1866. aastal anti välja F. R. Kreutzwaldi „Eestirahwa Ennemuistessed jutud“. Lastele on kirjutatud Ernst Peterson-Särgava „Ennemuistessed jutud Reinuvader Rebasest“ (1911) (Eesti Lastekirjanduse Keskus, n.d.).

Lastekirjanduse levimisega hakati lastele unejuttu ette lugema juba raamatutest.

20. sajandi alguses, 1906 aastal, ilmus K. A. Hindrey piltidega värsslugu „Pambu-Peedu“ ja „Piripill-Liisu“ (Krusten, 1995, lk 77). 1947. aastal avaldatakse R. Kamseni lasteluulekogu „Küll on kena kelguga“ (Krusten, 1995, lk 81).

1920. aastate alguses oli ainuke lastele mõeldud perioodiline väljaanne „Lasteleht“. Ajakirjas avaldati lasteluuletusi, sealhulgas Kersti Merilaasi luuletusi „Sula“ ja „Meie ema“ ning kunstnik Lembit Rulli kirjutisi piltlugudena „Juks ja Tuks“. 30. aastate lõpuks oli ajakiri Eestis kõige loetavam. 1923. aastal ilmus „Päevalehe“ kõrval „Laste Rõõm“, mis andis välja tõlkekirjandust ja pilte. Avaldati laste poolt kirjutatud loomingut ja korraldati võistlusi varjunimede all. Ajakirja toimetaja oli J. Oro. Oma teoseid avaldas Tõnis Braks („Koll“, „Väike Sanne ja ta sõbrad“). 1930–1939. aastatel ilmus „Taluperenaise“ lastelisa „Laste Maailm“, kus avaldas oma kirjutisi J. Parijõgi (Krusten, 1995, lk 98–104).

Nõukogudeaegsel perioodil kerkisid esile mitmed lastekirjanikud, kelle raamatuid loetakse tänapäevani. Näiteks E. Raud “Sipsik” (1962), “Naksitrallid” (I–II 1972–1975), “Jälle need naksitrallid” (I–II 1979–1982). A. Pervik “Kunksmoor ja kapten Trumm” (1975) (Eesti Lastekirjanduse Keskus, veebileht). Tõlkekirjanduses ilmusid näiteks muinasjutud sarjast “Saja rahva lood” (1973–1991), samuti A. Lindgreni “Pipi Pikksukk” (1944) ja “Väikevend ja Karlsson katuselt” (1955).

Lastekirjanduse algallikaks on rahvalaulud ja -jutud, mõistatused, liisusalmid jm. Algallikatele tuginevat materjali leidub laialdaselt ka tänapäeval. Sel põhimõttel põhineb kinkeraamat “Pisike puu”, alapealkirjaga “Lapsepõlve lood ja laulud” (2022) (Eesti Lastekirjanduse Keskus, veebileht).

Kaasaegne lastekirjandus toetab lugemishuvi ja selle säilimist, samuti on trükiste valik sedavõrd lai, et lugeja vajab orienteerumiseks asjatundlikke soovitusi. Kaasaegsed lastekirjanduse valdkonna uuringud keskenduvadki antud teemadele (Palm, 2016).

Käesoleva uurimistöö autor toob välja mõned raamatud, mis sobivad unejuttudeks: Julius Oro “Muna” (1975), Bruce Talkington “Karupoeg Puhhi unejutud” (1997), Kristiina Kass “Käru-Kaarel” (2006). Andrus Kivirähk “Leiutajateküla Lotte” (2006). Kadri Hinrikus “Taks ja Dogi” (2020), Heiki Vilep “Une-Mati kiiksulood”, Xanna Chown “Hea une jutud” (2018), Manuela Guaccio “Unejutud” (2020).

1.2. Ettelugemise kasutegurid

Ettelugemisel on soodne mõju lapse kõne ja sõnavara arengule. Samuti loob see hea aluse lugemis- ja kirjaoskuse omandamisele ning toetab sotsiaalsete oskuste arengut. Eesmärgistatud ettelugemine eeldab teadmisi kuulaja arengust ja huvidest. Ettelugemise esimese sammuna tuleb valida lapse vanusele ja arengutasemele sobiv tekst. Täiskasvanul on enne ettelugemist vaja ise tekst läbi lugeda, et mõista olulisi pidepunkte, millel hiljem peatuda ja anda selgitusi. Teiseks sammuks on pealkirja ja autori tutvustamine. See võimaldab küsimusi esitada ja meenutada vajalikke eelteadmisi, et tekiks tekstist arusaamine. Selline olukord vähendab pingeid ja tekitab huvi etteloetava teksti kuulamise vastu. Alles peale esimeste sammude läbimist toimub ettelugemine. Ettelugemisel kasutatavad teadlikud sammud toetavad laste sõnavara arengut, hääldust, tekstist arusaamist, suhtlemis-, kuulamise- ja kirjaoskuse arengut (Senawati, et al., 2026).

Ettelugemisest saab alguse lapse kõne areng ning see arendab kognitiivseid ja sotsiaalseid oskusi. Laps õpib kuulama, keskenduma, kaasa mõtlema, olema empaatiline ja loov. Ettelugemine kujundab ka käitumismustrit. Kui lapsevanemale endale on etteloetud raamatuid, siis on tõenäoline, et ta loeb ka oma lastele ette (Kütt-Leedis, 2005).

Laste keelekasutus areneb, kui nad vaatavad koos vanematega raamatus olevaid pilte ja arutlevad nähtu üle. Laps võib omandada uusi teadmisi ja sõnavara ka televiisori kaudu. Hiljem, lugema õppides, kujuneb tema sõnavara loetud raamatute põhjal (Tulviste, 2008, lk 47). Häälikuanalüüsi ja tähtede õpetamist peetakse lugema õppimise aluseks, kuid enne seda on oluline lapsele ette lugeda (Nugin, 2024, lk 212). Lapse kõne arengu toetamisel on oluline, et täiskasvanu kommenteeriks lapse tegevusi ning vastaks lapse emotsionaalsetele ja tundlikele küsimustele (Niiberg et al., 2009, lk 122).

Ettelugemine aitab kaasa lapse lugemis- ja kirjaoskuse paremale omandamisele. Ameerika Ühendriikides läbiviidud uuringutest selgub, et kirjaoskus ja edukus koolis põhineb varakult omandatud kirjaoskuse arengul, mille lapsed omandavad sünnist kuni 4-aastaseks saamiseni. Lapsevanemate poolt ettelugemine tekitab võimalust veeta rohkem aega koos lapsega (Sloat et al., 2015).

Lugema ja kirjutama õppimise eelduseks on täiskasvanu korrektse häälduse ja intonatsiooniga ette loetud tekst lapsele (Rähn, 2020). Ettelugemisel kuuleb laps korrektset kõnekeelt, mis on tähtis lugema ja kirjutama õppimisel (Paats, 2022). Suurema sõnavaraga lapsed õpivad kiiremini lugema ja kirjutama (Tulviste, 2008, lk 39). Jutukamate vanemate lastel on rikkalikum sõnavara, mis on seotud kirjaliku keele omandamisega (Tulviste, 2008, lk 47).

Lapsevanemate teadlikkus lugemisoskuse kasuteguritest on seotud nende suurema valmisolekuga suunata oma lapsi lugema ja kirjutama ning lugemine kujuneb nende igapäevaseks rutiiniks (Nan, J. & Tian, 2025).

Etteloetud lastekirjanduse kaudu arenevad laste sotsiaalsed, emotsionaalsed ja kognitiivsed oskused. Jutustamise kaudu saab suunata laste käitumist, sest lapsed samastavad ennast sageli lugude ja muinasjuttude tegelastena (Hallap et al., 2006, lk 47).

Hetkel kehtiv määrus Alushariduse riiklik õppekava (edaspidi RÕK) eeldab, et sotsiaalseteks oskusteks loetakse oskust teistega suhelda, saada aru iseendast ja oma kaaslastest ning järgida ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest (RÕK, 2025, § 14 lg 1). Lapse lugemishuvi ning lugemis- ja kirjutamisvalmiduse arengut toetab erineva žanri ja rohkete piltidega raamatute ettelugemine, mitmesuguste õppe- ja mänguvahendite, meediumite ja digivahendite kasutamine (RÕK, 2025, § 18 lg 7).

Lapse sotsiaalsed oskused arenevad õppimise käigus, midagi ei toimu niisama. Laps saab ise õppida ja tutvuda oma lähikeskkonnaga, õdede ja vendade ning eakaaslastega suhelda. Seejuures on oluline täiskasvanute toetus (Tropp & Saat, 2008, lk 69). Lapse lugemisoskusega seotud probleeme eelkoolieas on raske parandada, aga kerge ennetada ettelugemise kaudu. Lapse soovil võib talle ette lugeda korduvalt ühte ja sama lugu, et toetada sõnavara teket ja eneseväljendusoskuse arengut (Nugin, 2024, lk 212).

Kokkuvõtvalt on ettelugemise peamised kasutegurid järgmised:

1. toetab sõnavara ja lugemis- ning kirjutamisoskuse arengut
2. lapse ja vanema vaheline kvaliteetaeg, mis aitab luua emotsionaalset sidet
3. toetab kujutlus- ja keskendumisvõimet, arendab sotsiaalseid oskusi

1.3. Lapsevanema roll ettelugemisel

Lapse arengus on väga oluline otsene ja usalduslik suhe vanemaga. Usalduslik suhe kujuneb eelkõige igapäevase suhtlemise ja vastastikuse kuulamise kaudu. Unejutu ettelugemine loob lapsevanemale võimaluse pühenduda teadlikult lapsele. Unejutu kuulamise ajal saab laps esitada vanemale küsimusi, väljendada oma mõtteid ja rääkida oma päevast. Lapse ja vanema ühine koosveedetud aeg tugevdab nende omavahelist suhet. Lapsevanem saab peale lapse pikka lasteaiapäeva pühenduda täielikult lapsele. Laps kogeb vanema tähelepanu ja kohalolu ning kujuneb välja lapse jaoks oodatud õhtune tegevus, mis seostub turva- ja rahulolutundega (Kaminskas, 2024; Yue, 2025).

Teadlik lapsevanem valib lapsele ettelugemiseks sobiva teksti. Uuringutest on selgunud, et teadlik lapsevanem toetab ettelugemise kaudu lapse arengut tulemuslikumalt. Lapse ja täiskasvanu ühine lugemine arendab lapse keele- ja kirjaoskust. Lapsevanema poolt oma häälega ettelugemine on seotud laste hilisema parema akadeemilise võimekusega.

Praktikas on see seotud tähelepanu-, keskendumis- ja kuulamisoskusega (Lawson, 2012). Lapsevanemate arvates on üheks lugemishuvi tekitamise võimaluseks lapsele unejutu ettelugemine (Martens, 2024). Ettelugemise olulisuseks laste arengus on vajalik vanemate teadlikkus (Fälth, 2021).

Igaõhtune magamamineku aeg võiks toimuda ka nädalavahetustel, et laps saaks jääda rahulikumalt magama (Niiberg et al., 2009, lk 166). Ettelugemine, mida viiakse läbi järjepidevalt, toetab rutiini kujunemist ning loob eeldused püsiva lugemisharjumuse tekkeks (Tamm, 2023). Lapse jaoks on oluline igapäevane kindel magamamineku aeg, ka nädalavahetustel. Üleväsinud lapsel on raske uinuda ja ta magab rahutumalt. Uuringud näitavad, et lapsed uinuvad kiiremini, kui neile lugeda unejuttu rahulikult ja laulvalt (Niiberg et al., 2009, lk 166–167). Ettelugemine on tegevus, kus koos olles jagatakse ühist aega, kogemusi ja tähelepanekuid. Unejutu ettelugemist saab alustada juba imikueas, kus vanema kohalolu ja rahustav hää l loovad aluse lapse turvatunde kujunemisele (Eesti Lastekirjanduse Keskus, veebileht).

Lapse vajadustega arvestamine on vanema seisukohast väga oluline. Lapsele raamatu valimisel tuleb arvestada lapse ealiste ja arenguliste vajadustega (Bazõleva, 2025). Ettelugemise ajal on lisaks lugemisele oluline vaadata koos lapsega raamatust ka pilte. Lasteaiaõpetaja soovitusel ja juhendamine on vanemale suureks abiks. Paljudes Eesti lasteaedades puuduvad oma raamatukogud, kuid võimalus on selleks kasutada kohalikku raamatukogu. Lasteaed võib lapsevanemaid teavitada raamatu ettelugemise vajalikkusest ja koos lapsega raamatus olevate piltide vaatamisest, sest see toetab lapse keelelist arengut, sõnavara, eneseväljendusoskust, loovust ja teadmiste kujunemist (Nugin, 2024, lk 220).

Lasteaiaõpetaja aitab kujundada koos lastega väärtushinnanguid ja käitumisreeglid. Lapsed kogevad läbi mängude ja etteloetud lugude kaudu kujutluspilte ja saavad aru, mida tähendab hea—halb, õige—vale. Etteloetud lugude kaudu areneb lapse tundemaailm, iseseisev mõtlemine, julgus teha oma otsuseid ja aitab neil igapäevaelus toime tulla (Kulderknup, 2009, lk 16).

Uuritud on erinevate tegurite koosmõju: lugemise sagedust, lapsevanema ja lapse vahelist kvaliteetset suhtlemist ja keelelist rikkust. Ühine lugemine toetab lapse sõnavara arengut ja tekstist arusaamist. Lapsevanema ja lapse vaheline kvaliteetne suhtlemine, avatud

küsimuste esitamine ja emotsionaalne toetus aitab lapse sisemise motivatsiooni kujunemist ning kognitiivset arengut. Nimetatud kolm tegurit (lugemise sagedus, kvaliteetne suhtlemine, keeleline rikkus) loovad lapse arengule olulise tervikliku õppimist soodustava keskkonna. Koduse lugemisharjumuse tekkimiseks on soovitatav, et lapsevanemad loevad igal hommikul ja õhtul enne magamaminekut ette 10–15 minutit. Kogukondade raamatukogudes peab olema lapse ja lapsevanemate jaoks loodud lugemispesad, kuhu paigutatakse pildiraamatud, teadusartiklid ja mitmekeelsed materjalid. Laste varajast lugemis- ja kirjutamisoskust saab toetada perede, kooli ja kogukonna koostöös (Yue, 2025).

Lapsevanem teeb lapse kõne ja kirjaoskuse arenguks ära suure töö, kui hindab ise ettelugemist ja valib loetavat teadlikult, peab silmas lapse huve ja vajadusi ning hoiab kinni rutiinist (Bazõleva, 2025; Niiberg et al., 2009, lk 166).

1.4. Jutu kuulamine digivahendite abil

Tänapäeval on võimalik üha laiemalt võtta kasutusele digivahendeid juttude kuulamiseks. Lisaks Vikerraadiost igal õhtul kindlal kellaajal kuulatavale unejutule on praegu kättesaadavad erinevad ERR arhiivimaterjalid, YouTube'i kanalid jpm, kust leida sobivaid jutte lastele kuulamiseks. Vanemate ajapuuduse korral võivad digivahendid pakkuda võimalust unejutu edastamiseks olukordades, kus ettelugemine ei ole alati võimalik.

Ettelugemise üks oluline kasutegur on lapse ja vanema omavaheline suhtlemine, selgitused ja arutelud. Raamatu eeliseks televisiooni ees on suhtlemine, mis on kõne arengus olulisel kohal (Nugin, 2024, lk 212). Tänapäeval kasutatakse ettelugemise kõrval üha sagedamini digitaalseid vahendeid juttude kuulamiseks. Keele arengut toetava tegurina on oluline anda lapsele selgitusi ja vastata küsimustele. Täielik ettelugemise asendamine digivahenditega võib vähendada lapse ja täiskasvanu omavahelist suhtlust. Samas tehisintellekti arenguga võivad digivahendid tulevikus pakkuda lapsele rohkem suhtlusvõimalusi ja tagasisidet (Axelsson & Lundqvist, 2025).

Uuringud näitavad, et kui vanem kasutab nutiseadet, siis on see ka lapsele kättesaadav. Lapsele võimaldatakse ülemäärane ekraaniaeg, mis võib avaldada negatiivset mõju lapse kognitiivsele, sotsiaalsele ja emotsionaalsele arengule, vähendades lapse ja vanema vahelist suhtlust, mõjutades kõne arengut ja unekvaliteeti (Mõistus, K., 2025).

Ameerika lastearstide ühenduse arvamus on, et alla kahe aastastel lastel ei ole vaja digivahendeid kasutada. Kui lapsevanemad lubavad, siis peaks kasutusaega vähendama kuni 30 minutini päevas. Eesti lapsevanemad ei sekku piisavalt laste digivahendite kasutamise juhendamisse ja seetõttu on suurem tõenäosus, et laps satub ebasobiva veebikeskkonna mõju alla (Nevski, 2024, lk 171). Tervise Arengu Instituut (2025) on omalt poolt andnud soovitusel mitte anda alla 2-aastastele lastele ekraani kasutamise võimalust. 2–6-aastaste laste ekraaniaeg ei tohi ületada ühte tundi päevas ja seda vanema järelvalve all. Seejuures korraga võib vaadata ekraani 10–15 minutit. Eelistama peab suurema ekraaniga digivahendeid nagu näiteks televiisor või arvuti. Vanemlik juhendamine on oluline, et vaadata lapse eale ja arengule toetavat digisisu (Kivisaar, Pertel & Tamminen, 2025, lk 9). Kuni 2-aastaste laste arengut toetab kõige rohkem igapäevane koosolemine täiskasvanutega, kellega koos suhelda, mängida ja lugeda. Selles vanuses laps ei suuda omandada digivahendite kaudu edastatud sisu, kuna laste nägemis- ja kognitiivsed võimed on alles kujunemas (Kivisaar et al., 2025, lk 27).

Digitaalse jutuvestmise uuringust tuleb välja seitse põhimõtet, mis on suunatud lastele: loo valik, ajaline pikkus, hääld, nähtav pilt, keskkond, loo esitusviis ja ülesehitus, mis toetab digitaalse jutuvestmise kvaliteeti (Aditya *et al.*, 2024).

Digiajastul on tehisintellektil põhinevad virtuaalsed assistendid muutunud laste ja vanemate igapäevaelu osaks, sealhulgas näiteks Apple Siri ja Amazon Alexa. Uuring käsitleb seda, kuidas 3–10-aastased lapsed suhtlevad häälpõhiste virtuaalsete vahenditega ja sellest tulenevad teadmiste lüngad interaktiivsete tehnoloogiate mõjul laste kognitiivses ja sotsiaalses arengus (Oranç, C. & Ruggeri, A., 2021).

Samas tuleb arvestada sellega, et digitehnoloogia valdkond areneb kiiresti ja laste varajane kokkupuude digitaalsete vahenditega võib hiljem toetada nende toimetulekut digitaalses keskkonnas. Lapsevanema järelvalve all on digivahendite kasutamine lapse jaoks turvaline ja ohutu.

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

2.1. Eesmärk ja peamised uurimisküsimused

Uurimistöö eesmärk on välja selgitada, kui vajalikuks peavad lapsevanemad unejutu ettelugemist ning kuivõrd eelistavad nad unejutu edastamiseks kasutada nutiseadmeid. Siit tulenevalt on uurimisküsimused järgmised:

1. Kui sageli loevad vanemad lastele unejuttu?
2. Milliseid vahendeid kasutatakse unejutu edastamisel: kas loetakse ise ette või kasutatakse nutiseadme abi?
3. Milline lugemisviis mõjub laste arengule lapsevanemate arvates paremini?

2.2. Uurimismeetodi valik

Uurimistöös kasutati peamiselt kvantitatiivset uurimismeetodit. Täiendavalt kasutati ka kvalitatiivset uurimismeetodit.

Kvantitatiivse ja kvalitatiivse meetodi vahel ei ole võimalik selget vahet teha, kuna iga mõte, mis teadustööst algab, on juba algselt kvalitatiivne (Õunapuu, 2014, lk 12).

Avatud küsimuste vastused võimaldasid lapsevanematel kirjeldada oma kogemusi ja põhjendusi seoses unejutu ettelugemisega. Andmekogumis meetodina kasutati anonüümset ankeetküsitlust, mis viidi läbi Google Forms keskkonnas.

Uurimistöö eesmärgist lähtuvalt hõlmas küsimustik uurimisküsimustele vastavaid teemablokke.

Ankeetküsimustik koosnes 20 küsimusest, millest küsimused 1–6 olid vastaja tausta käsitlevad küsimused.

Ülejäänud küsimustest moodustus 4 teemablokki:

1. Lapsevanemate poolt ettelugemise sagedus (küsimused 7–9).
2. Lapsevanemate hinnang unejutu ettelugemise protsessile/mõjule (küsimused 12–18).
3. Digivahendid unejutu edastamisel (küsimused 10–11).
4. Lapsevanemate lugemisharjumused (küsimused 19–20).

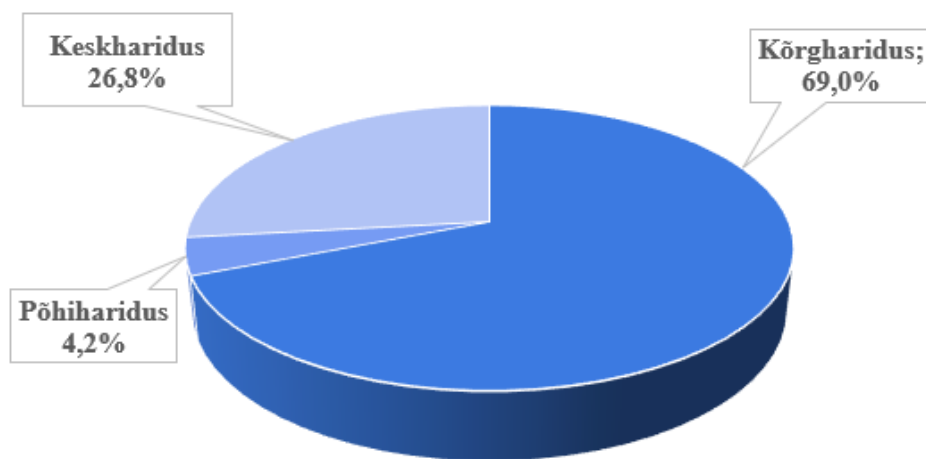
Uurimistöö tulemused esitati sõltuvalt andmete laadist tekstilise kokkuvõtte, sektordiagrammide ning tabelite abil. Avatud küsimuste vastused esitati teemapuudena.

2.3. Valim

Käesolevas uurimistöös kasutati sihipärast valimit. Vastajad valiti teadlikult ja kindlate kriteeriumite alustel (Õunapuu, 2014, lk 143). Valimi moodustasid ühe Tartu lasteaia lapsevanemad, kelle lapsed olid vanuses 3–7 aastat. Vastajaid oli kokku 71. Uurimisküsimustikus oli 20 küsimust, millest 2 küsimust oli avatud vastusega, 6 küsimust valikvastustega ja 12 küsimust poolavatud vastustega, lisatud oli ka vastusevariant „Muu“.

Vanuse põhjal oli kõige enam vastajaid vanuses 30–39 aastat, moodustades 59,2% vastajate koguhulgast. 29,6% vastajatest olid 40–49-aastased. 5,6% olid 20–29-aastaseid vastajaid ja 5,6% vastajatest on üle 50-aastased.

Vastajatest 77,5% olid naised ja 22,5% mehed. Haridustaseme järgi oli 69,0% kõrgharidusega, 26,8% olid keskharidusega, 4,2% olid põhiharidusega (joonis 1). Märkus: keskharidus hõlmab ka gümnaasiumi ja kutseharidust.

Joonis 1. Vanemate haridustase. Autori koostatud.

33,8% vastajatel olid 3–4-aastased lapsed. 32,4% vastajatel olid 6–7-aastased lapsed. 21,1% vastajatel oli laste vanus 5–6 aastat ja 11,3% vastajate laste vanus oli 4–5 aastat.

Vastusevariandi „Muu“ all oli vastajatel võimalus märkida laste vanus väljaspool küsimustikus etteantud vanuserühma ja seetõttu koondusid sinna üksikud täpsustatud vastused: *noorem kui 3-aastane; vanem kui 7-aastane; täiskasvanu.*

50,7% vastajate peredes kasvas 2 last, 38% oli peres 1 laps ning 5,6% vastajatest 3 last. Lisaks toodi välja, et peres kasvab *13-aastane, lapselapsed, 5 last, 4 last*.

93% vastajatest oli koduseks keeleks eesti keel, 4,2% vastajatest oli koduseks keeleks vene keelt. Tulemustest selgus, et ühes peres oli mitu kodust keelt: *eesti, hollandi ning inglise keel*. Saksa keel oli koduseks keeleks ühel vastajal.

2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus

Töö ettevalmistusetapil koostati ankeetküsimustiku küsimused Google Forms keskkonnas, kuhu vastused kogunesid automaatselt. Ankeetküsimustik saadeti elektrooniliselt ühe Tartu lasteaia õppejuhile, kes edastas ankeetküsimustiku lasteaia rühma õpetajatele. Seejärel saatsid rühma õpetajad ankeetküsimustiku lapsevanematele.

Ankeetküsimustik koosnes 20 küsimusest (Lisa 1), kus kaks küsimust olid avatud vastusega, 6 valikvastustega küsimust ja 12 küsimust poolavatud vastustega, millele oli lisatud variant „Muu“. Samuti oli vastajatel võimalus valida mitu sobivat vastusevarianti. Küsimustikule vastas 71 vastajat ja vastamine oli anonüümne. Andmete kogumise aeg oli 12.01–18.01.2026.

2.5. Andmetöötluse kirjeldus

Andmeid koguti ankeetküsitluse kaudu ühe Tartu lasteaia lapsevanematelt, kelle laps oli vanuses 3–7 aastat. Ankeetküsitlus viidi läbi veebikeskkonnas Google Forms, kuhu vastused kogunesid automaatselt. Andmeid analüüsi Microsoft Exceli liigendtabeli (Pivot-tabel) abil. Saadud küsimuste vastuste tulemuste põhjal koostasın sektordiagrammid ja enamik vastused esitasin tekstilise kirjeldusena.

Avatud küsimuste vastuste analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Analüüsimiseks oli eelnevalt tekstiline materjal läbi töötatud ja ühiste märksõnade abil kokku viidud (Lagerspetz, 2021, lk 201–204).

Analüüs toimus etappidena:

1. Peale esialgset materjali läbitöötamist moodustusi koodid, millele anti nimetused tekstis olevate kirjelduste põhjal.
2. Saadud koode ja tekstilõike võrreldi nende sisulise sarnasusega.

3. Peamised kategooriad seostati omavahel, toimus valikuline kodeerimine (Lagerspetz, 2021, lk 208). Analüüsi tulemused rühmitati kategooriatesse ja seejärel esitati teemapuuna (lisa 2. Temaatilise tekstianalüüsi kategooriad, koodid ja näited küsimuse nr 17 vastustes ja lisa 3. Temaatilise analüüsi kategooriad, koodid ja näited küsimuse nr 18 vastustes).

Käesolevas töös kasutati ingliskeelsete teadusartiklite tõlkimisel ja sõnastuse korrigeerimisel tehisintellektil põhinevat ChatGPT (OpenAI) abi. Uurimistöö sisulise osa, andmete analüüsi ja järeldused koostati iseseisvalt.

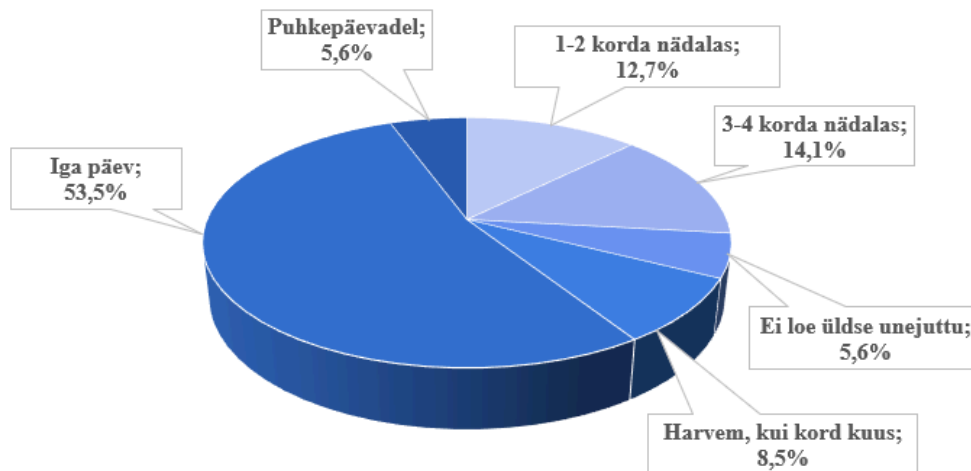
3. UURIMISTÖÖ TULEMUSED

Uurimistöö eesmärgiks oli teada saada, kui vajalikuks peavad lapsevanemad unejutu ettelugemist ning kas unejutu ettelugemise asemel eelistatakse kasutada nutiseadme abi. Tulemused esitati uurimisküsimuste kaupa.

3.1. Lapsevanemate poolt unejutu ettelugemise sagedus

Vastused andsid ülevaate uurimisküsimusele, kui sageli loevad lapsevanemad lastele unejuttu.

Valikvastustega küsimusele, kui sageli loete oma lapsele unejuttu ette, vastas 71 vastajat. Vastustest selgus, et 53,5% vastajatest luges unejuttu iga päev, 14,1% vastajatest luges 3–4 korda nädalas, 12,7% vastajatest luges 1–2 korda nädalas, 8,5% vastajatest luges harvem kui kord kuus ning 5,6% vastajatest luges puhkepäevadel. Unejuttu ei lugenud üldse 5,6% vastajatest (joonis 2). Tulemustest selgus, et enam kui pooled (53%) lapsevanematest lugesid unejuttu lapsele ette iga päev.

Joonis 2. Unejutu ettelugemise sagedus. Autori koostatud.

Poolavatud vastustega küsimusele, kui te ei loe lapsele unejuttu või loete harvem, siis millised on põhjused, sai vastusevariandi “Muu” all lisada oma arvamuse. Küsimus oli suunatud vastajatele, kes ei lugenud lapsele unejuttu ette või lugesid harvemini kui kord kuus. Seetõttu ei olnud küsimusele vastamine kohustuslik, ja sellele vastas 26 vastajat. Välja toodud põhjustest oli 23,1% ajapuudus, 19,2% lapse huvi puudumine, 15,4% liiga

väike laps, 7,7% laps jääb enne ettelugemist magama. Vastusevariandi „Muu” all vastati, et *ei pea ettelugemist vajalikuks*. Sobivate raamatute puudumine ei olnud põhjuseks. Põhjuseks toodi välja, et *kui magama pannakse väiksemat last siis ei ole ettelugemiseks aega, magamaminek jääb hiljemaks, lauldakse või kuulatakse ERR unejuttu, äpp teeb paremini, enda väsimus*.

Poolavatud ja vabatahtliku vastustega küsimusele, kes loeb sagedamini lapsele unejuttu ette, vastas 69 vastajat. Selgub, et 56,5% loeb unejuttu ette ema, 17,4% isa, 4,3% ema ja isa võrdselt, 2,9% vanaema. „Muu“ alt selgusid järgmised vastused: *Unejuttu loevad ette mõlemad vanemad igal õhtul, kordamööda see, kelle ülesanne on laps magama panna, õhtujutu äpp. Lapsele meeldivad koomiksi taolised raamatud, et ise jutustada ja arvata, mis toimub*.

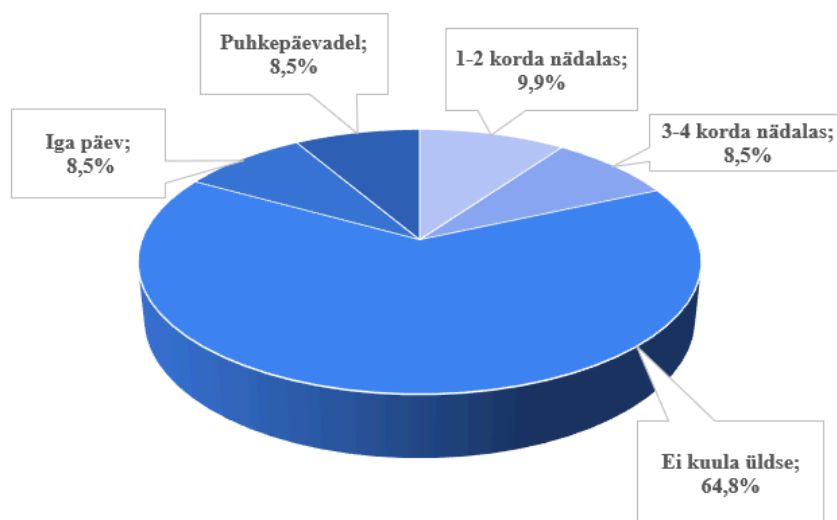
Digitaalsete vahendite abil raamatute kuulamine võib toetada lapse keele arengut vähem kui ettelugemine. Täiskasvanu selgitamine ja lapse küsimustele vastamine on oluline osa protsessist ning ainult digivahendi kasutamine võib jätta siinkohal olulised lüngad. (Axelsson & Lundqvist, 2025)

3.2. Digivahendid unejutu edastamisel

Vastused andsid selgituse uurimisküsimusele, milliseid vahendeid kasutatakse unejutu edastamisel: kas loetakse ise ette või kasutatakse nutiseadme abi.

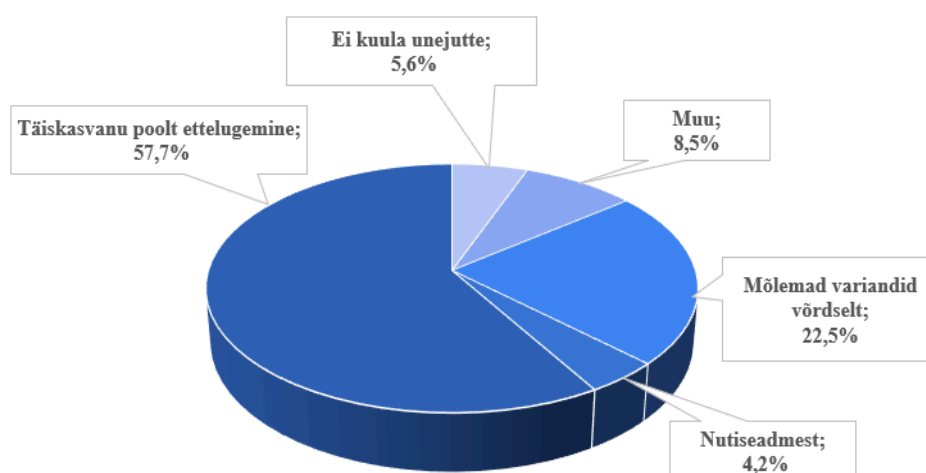
Küsimusele, kui sageli kuulab laps nutiseadmest (Youtube, äpp vm) tulevat unejuttu, vastas 71 vastajat. Vastustest selgus, et 64,8% vastajatest ei kuulanud üldse nutiseadmest tulevat unejuttu. 9,9% vastajatest kuulas nutiseadmest unejuttu 1–2 korda nädalas. 8,5% vastajatest vastas, et laps kuulas nutiseadmest tulevat unejuttu iga päev, 3–4 korda nädalas, puhkepäevadel (joonis 3). Tulemused näitasid, et unejutu kuulamine nutiseadmest ei olnud enamikel lastel igapäevane harjumus. Nutiseadmeid ei kasutanud üldse üle poole vastajatest (64,8%). Lapse arengu seisukohalt on vanema ja lapse vaheline kontakt, mis tekib ettelugemisel, väga olulise tähtsusega.

Lapse arengu hindamiseks puudub üheselt hinnatav mõõdik. Seetõttu on oluline vahe, kas juttu räägib täiskasvanu lapsele või teeb seda ilma hingeta tehniline vahend (Niiberg et al., 2009, lk 7).

Joonis 3. Digivahenditest unejutu kuulamine. Autori koostatud.

Küsimusele, mil moel kuulab laps unejuttu meelsamini, vastas 71 vastajat. Tulemustest selgus, et 57,7% vastajatest eelistas täiskasvanu poolt unejutu ettelugemist kuulata, 22,5% vastajatest vastas, et mõlemad variandid võrdselt, 5,6% vastajatest ei kuula unejutte, 4,2% vastajatest eelistas kuulata unejuttu nutiseadmest. Variandi “Muu” alt toodi välja, et *nutiseadet pole kunagi kasutanud, seega pole tal kogemust; ei saa võrrelda; ei tea, kumba eelistaks, kuna pole nutiseadet unejutuks proovinud; puudub võrdlusmoment; kõigepealt lugemine ja siis nutiseade ja nii iga õhtu; nutiseade pole valikuski; ei oska öelda, sest me pole nutiseadmest kuulamise võimalust tutvustanud* (joonis 4).

Joonis 4. Lapse eelistus unejutu kuulamisiisile lapsevanemate hinnangul. Autori koostatud.

Tulemused näitasid, et vanemate hinnangul meeldib lastele unejuttu kuulata pigem vanema poolt etteloetuna, mis toetab lapse arengut ja kujundab lugemishuvi.

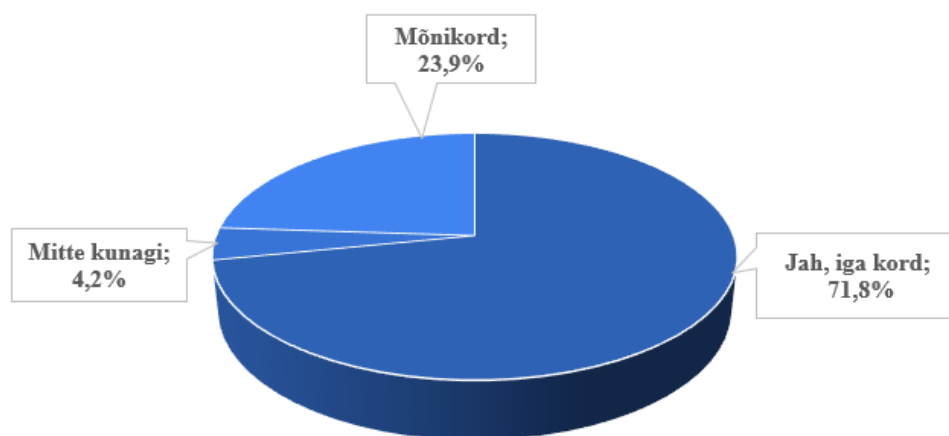
Lapsevanema oma häälega ettelugemist on seostatud laste hilisema parema akadeemilise võimekusega. Praktikas on see seotud tähelepanu-, keskendumise- ja kuulamisoskusega (Lawson, 2012).

3.3. Lapsevanemate hinnang unejutu ettelugemise protsessile

Vastused andsid tulemuse uurimisküsimusele: milline lugemisviis mõjub laste arengule lapsevanemate arvates paremini.

Küsimusele, kas unejutu ettelugemise ajal vaatate koos lapsega raamatut, vastas 71 vastajat. 71,8% vastajatest vastas, et jah, iga kord, 23,9% vastas, et mõnikord ja 4,2% vastas, et mitte kunagi (joonis 5). Vastustest selgus, et 71,8% vastajatest vaatas raamatust ettelugemise ajal pilte. 4,2% vastajatest ei vaadanud mitte kunagi samal ajal raamatust pilte.

Lasteaial on oluline lapsevanemaid teavitada raamatu ettelugemise vajalikkusest koos seal olevate piltide vaatamisega, sest see toetab lapse keelelist arengut, sõnavara, eneseväljendusoskust, loovust ja teadmiste kujunemist (Nugin, 2024, lk 220).

Joonis 5. Raamatust piltide vaatamine unejutu ettelugemise ajal. Autori koostatud.

Küsimusele, mille järgi valite unejutu ettelugemiseks sobiva raamatu, vastas 71 vastajat. Vastustest selgus, et 91,5% vastajatest valis ettelugemiseks sobiva raamatu lapse huvist lähtuvalt, 29,6% vastajatest lähtus enda huvist, õpetaja soovitusel valis raamatu 4,2%

vastajatest. “Muu” all toodi välja: *ei loe unejuttu, see mis kodus olemas on, jutu lauseehituse ja sisu järgi, arvestatakse lapse vanuse ja eakohasusega Laps valib ise riulist raamatu või ütleb ise, mis raamatut või millist lugu tahab. See, mis kodus on, näiteks vanavanemate toodud. Eelkõige arvestatakse lapse huvi, aga valiku teeb laps ikka vanema poolt valitud raamatute hulgast.* Tulemustest selgus, et unejutu ettelugemiseks sobiva raamatu valikul lähtutakse eelkõige lapse huvist (91,5%). See on lapse huvi hoidmise ning keele arengu seisukohalt väga hea tulemus.

Kui lapsel on võimalus ise valida endale meeldiv ja huvipakkuv raamat, siis toetab see lapse keeleoskuse arengut ning huvi lugemise vastu (Bazõleva, 2025).

Küsimusele, kuidas lasteaed toetab unejutu ettelugemist, vastas 71 vastajat. 90,1% vastas, et õpetaja loeb unejuttu ette päeval, enne puhkama minekut. 2,8% vastas, et soovitatakse unejutuks sobivaid raamatuid. Täpselt vastata ei osanud 5,6%. “Muu” alt toodi välja, et *mõnikord kuulatakse nutiseadmest unejuttu; ei oska öelda, ei ole kursis ja laps on enda raamatuid lasteaeda unejutu lugemiseks viinud.* Enamiku vastajate (90,1%) vastustest selgus, et õpetaja loeb lasteaias unejuttu ette päeval, enne puhkama minekut. Lapsevanemate koostöö lasteaiatõpetajaga on lapse arengu seisukohalt oluline ja vajalik.

Lasteaiatõpetaja poolt ette loetud lugude abil kogevad lapsed kujutluspilte ja õpivad tundma hea-halb, õige-vale skaalat. Ettelugemine arendab lapse tundemaailma, iseseisvat mõtlemist, lisab julgust teha otsuseid ja aitab toime tulla päris eluga (Kulderknup, 2009, lk 16).

Küsimusele, millist tuge ja nõuandeid vajadusel soovitakse ettelugemiseks lasteaiatõpetajalt, oli võimalik vastata mitme valikvastusega, ning sellele küsimusele vastas 70 lapsevanemat. Vastustest selgus, et 81,4%, vastajatest ei vajanud tuge ega nõuandeid, 10% vastajatest vajaks nõuandeid unejutuks sobivate raamatute kohta, 14,3% vastajatest vajaks nõuandeid, kuidas tekitada lapses huvi unejutu kuulamise vastu. Tulemustest selgus, et vastajatest enamus (81,4%) ei vaja nõuandeid ega tuge, kuid on ka neid, kes vajavad nõuandeid unejutuks sobivate raamatute kohta ja lapses huvi tekitamiseks unejutu kuulamise vastu.

Lasteaiatõpetaja poolt ettelugemise soovitude andmine on osa vanema ja õpetaja vahelisest koostööst.

Lapsevanemate arvates võiks lasteaia õpetaja lapsevanemate koosolekutel rääkida ettelugemise vajalikkusest ja teha ülevaate õppeaasta jooksul rühmas läbi loetud raamatutest (Tamm, 2023, lk 18).

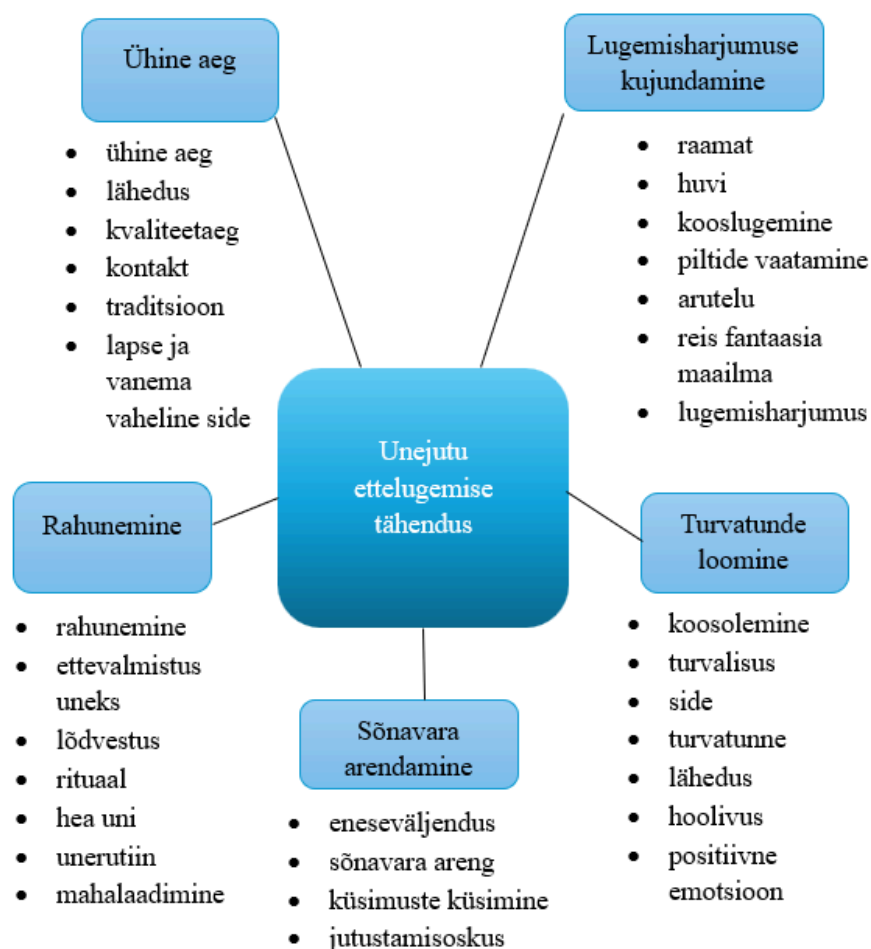
Küsimusele, kui vajalik on unejutu ettelugemine, vastas 71 lapsevanemat. Vastustest selgus, et 66,2% vastajatest peab unejutu ettelugemist väga vajalikuks, 26,8% vastajatest peab pigem vajalikuks, 2,8% vastajatest ei pidanud vajalikuks. “Muu” all tulid vastused, et *ei oska öelda; ei pea otseselt vajalikuks, aga unejutu ettelugemine on ilus traditsioon, mis lähendab lapsi ja vanemaid; tahan vastata, et “väga vajalik”, see on saanud üheks väga suureks ja oluliseks päeva osaks ja me mõlemad naudime seda. Samal ajal saan aru, et lapsed ja pered ja elukorraldused on erinevad - igaühele oma. Eelkõige leian, et see tegevus peab pakkuma huvi ja olema osapooltele nauditav, et saaks ka kasulik ja vajalik olla.* Tulemustest võib järeldada, et unejutu ettelugemine on vanemate arvates vajalik. 66,2% pidas seda väga vajalikuks ja 26,8% pigem vajalikuks.

Ettelugemisel kasutatavad teadlikud sammud toetavad laste sõnavara arengut, hääldust, tekstist arusaamist, suhtlemis-, kuulamis- ja kirjaoskust (Senawati, et al., 2026).

Avatud vastusega küsimusele, mida tähendab teie jaoks lapsele unejutu ettelugemine ja raamatust koos piltide vaatamine (näiteks, mida see lapsele annab), vastas 71 vastajat. Vastused töötati läbi ja sarnase sisuga vastused koondati viide kategooriasse.

Analüüsi tulemustest selgus, et unejutu ettelugemine on:

1. Ühine aeg: koosolemine, üks-ühele kontakt, vanemaga kvaliteetaeg.
2. Lugemisharjumuste kujundamine: raamatukogu külastamine, huvi raamatute vastu, jutustamine piltide järgi, arutelu jutu põhjal, lugemisharjumust tekitav, fantaasia.
3. Turvatunde loomine: koosolemine, rutiin, hoolivus, kaissu pugemine.
4. Sõnavara arendamine: keskendumine, keeletaju, sõnavara areng, jutustamisoskus, kuulamisoskus, silmaring, erinevatel teemadel rääkimine, loomingulisus.
5. Rahunemine: unetemposse minek, rahunemine enne magamajäämist, magamamineku rituaal, rahulik hetk, hea uni. Vastustest on välja toodud, et *õhtuti loeb äpp kui ei loe unejuttu raamatust, ei ole eesmärk magama jääda, ei loe unejuttu ette* (joonis 6).

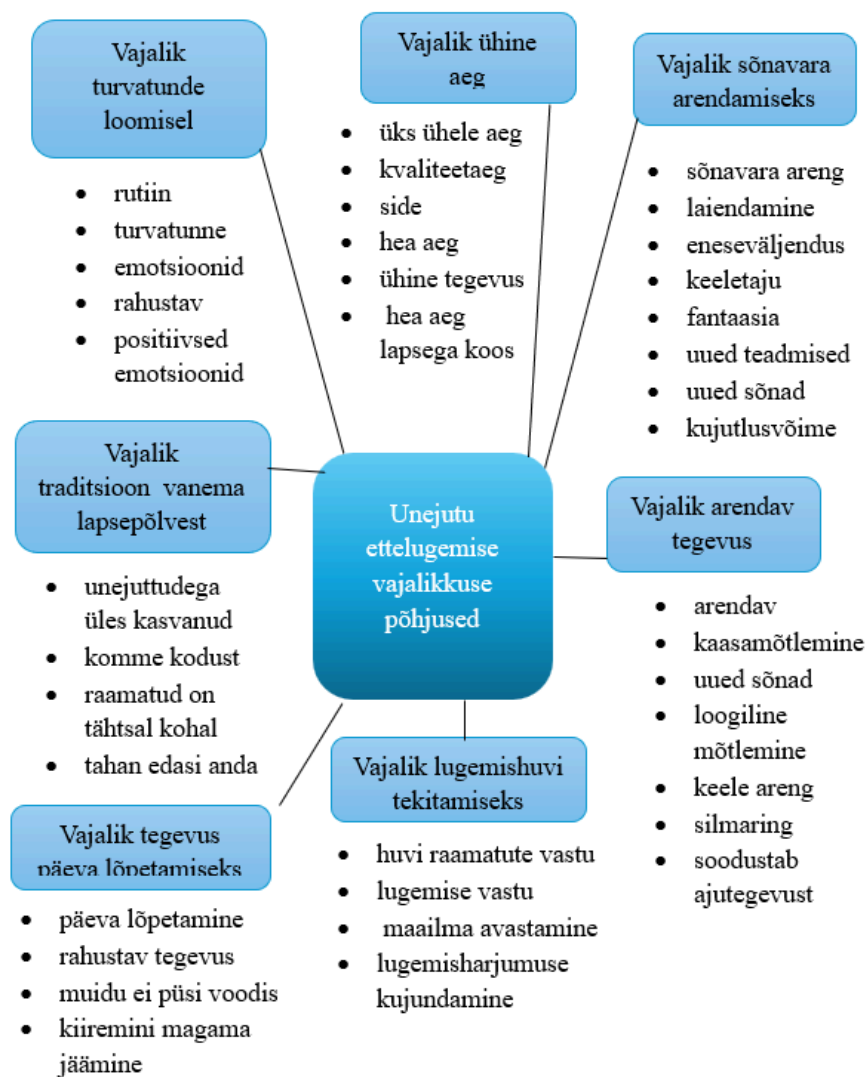
Joonis 6. Unejutu ettelugemise tähendus. Autori koostatud.

Avatud vastustega küsimusele, kus paluti põhjendada, miks peate lapsele unejutu ettelugemist vajalikuks või mittevajalikuks, vastas 71 lapsevanemat. Uurimistulemuste vastustest on selgunud, et unejutu ettelugemine on vajalik.

Saadud vastuste tulemused koondati sarnaste tulemuste põhjal seitsmesse kategooriasse:

1. Vajalik turvatunde loomisel: rutiin, loob rahuliku keskkonna, oluline turvalise kiindumussuhte kui emotsionaalse ja intellektuaalse arengu osa, emotsionaalne ja sotsiaalne areng.
2. Vajalik ühine aeg: arendab lapse ja vanema vahelist sidet, kvaliteetaeg koosolemiseks, tekitab hea tunde.
3. Vajalik sõnavara arendamiseks: sõnavara areng ja laiendamine, fantaasia, jutustamisoskus, arutlusoskus, arendab eesti keele oskusi (mõistmist, kõneloomet).

4. Vajalik arendav tegevus: arendav ja põnev, arendab õppimisvõimet, laps õpib juurde uusi sõnu või küsib ise juurde, mis tehakse, tekstist arusaamine, loogiline mõtlemine, arendab keelt kui koolis vajalikku oskust, soodustab ajutegevust.
5. Vajalik lugemishuvi tekitamiseks: huvi raamatute vastu, lugemisharjumus tulevikus, huvi lugemise vastu, maailma avastamine läbi raamatute, järjepidev huvi raamatute vastu.
6. Vajalik tegevus päeva lõpetamiseks: rahustav tegevus, vajalik kui kõikidele osapooltele meeldiv ja oodatud osa päevas, laps ootab igal õhtul, magamamineku- ja unerutiini, rahu saabuvaks ööks, unejutu lugemine rahustab last.
7. Vajalik traditsioon vanema lapsepõlvest: ise unejuttudega üles kasvanud, endal on kodust see komme kaasa tulnud ja loen oma lastele ning neile see meeldib, raamatud on alati tähtsal kohal olnud ja tahan seda edasi anda eriti tänapäeval nutiajastul. Välja on toodud, et *on vajalik aga kahjuks pole aega. Pigem vajalik, kuid võib olla mitte iga päev. Ei loe unejuttu ette. 3a laps väsib keset päeva ära siis kasutame jutu kuulamist telefonist rahuliku tegevusena, mille ajal laps puhkab.* (joonis 7).

Joonis 7. Unejutu ettelugemise vajalikkuse põhjused. Autori koostatud.

3.4. Lapsevanemate lugemisharjumused

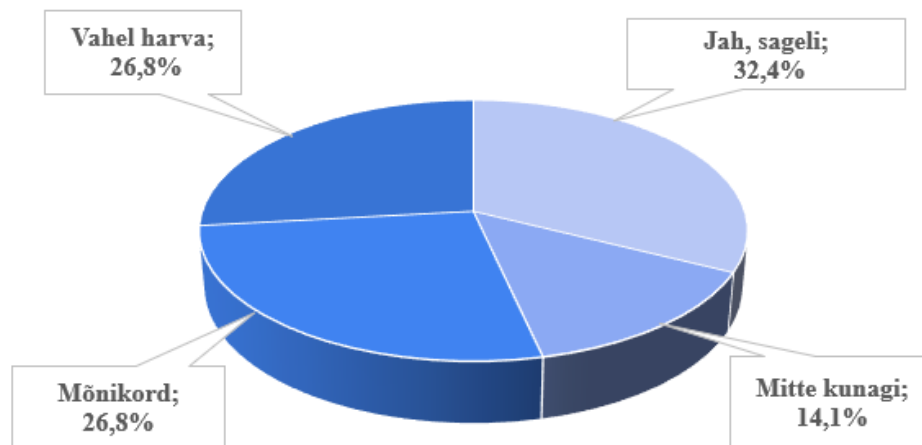
Antud vastused ei ole otseselt seotud uurimisküsimustega, küll aga annab võimaluse otsida seost lapsevanema enese lugemisharjumuse ja ettelugemise harjumuse kujundamise osas. Küsimusele, kas te ise loete enne uinumist raamatuid, vastas 71 vastajat. Tulemustest selgus, et 32,4% vastajatest luges sageli, 26,8% vastajatest vastas mõnikord ja 26,8% vastajatest vastas harva ning 14,1% vastajatest vastas, et ei loe mitte kunagi (joonis 8).

Unejutu ettelugemist pidas 66,2% vastajatest väga vajalikuks ja 26,8% vastajatest pigem vajalikuks. Kolmandik vastajaist lugesid ka ise enne und (32,4%) ja 26,8% vastajatest

luges mõnikord. Vastustest selgus, et enamuses on lapsevanemad, kes lugesid ise raamatuid ning pidasid unejutu ettelugemist vajalikuks.

Lapsevanemate teadlikkus lugemise kasulikkusest aitab toetada nende lapsi lugema ja kirjutama õppimisel.

Täiskasvanu ja lapse ühine lugemise aeg toetab lapse keele- ja kirjaoskuse arengut ning hilisemat akadeemilist võimekust (Lawson, 2012).

Joonis 8. Lapsevanemate raamatute lugemise harjumus enne uinumist. Autori koostatud.

Käesoleva töö kontekstis on võrreldud vastajate hariduslikku taset ning ettelugemise sagedust. Vastajatest 55 olid naised ja 16 mehed ning võrdlus tehti ka soost lähtudes.

Vastanud naistest oli kõrgharidusega 41. Alljärgnevas tabelis (tabel 1) on võrreldud naissoost vastajate haridustaset ning ettelugemise sagedust. Tabelist selgus, et kõrgharidusega naistest 25 lugesid kõige sagedamini oma lapsele unejuttu iga päev. Põhiharidusega kaks naist lugesid unejuttu 3–4 korda nädalas või harvem kui kord kuus.

Tabel 1. Naiste hariduslik tase ja ettelugemise sagedus. Autori koostatud.

Naised	Kõrgharidus	Keskharidus	Põhiharidus
Iga päev	25	4	
1–2 korda nädalas	2	5	
3–4 korda nädalas	5	1	1
Puhkepäevadel	3	1	
Harvem, kui kord kuus	4	1	1
Ei loe üldse unejuttu	2		
Kokku	41	12	2

Märkus: keskharidus hõlmab gümnaasiumi-, kutseharidust ja keskeriharidust.

Meessoost vastajaid oli 16, kellest 8 oli kõrgharidusega, 7 keskharidusega ja 1 põhiharidusega. Tabelist (tabel 2) nähtub, et iga päev luges unejuttu 4 kõrgharidusega ja 4 keskharidusega meest. Erinevus mees- ja naisvastajate tulemustes on seotud meessoost vastajate väiksema arvuga.

Tabel 2. Meeste hariduslik tase ja ettelugemise sagedus. Autori koostatud.

Mehed	Kõrgharidus	Keskharidus	Põhiharidus
Iga päev	4	4	
1–2 korda nädalas	1	1	
3–4 korda nädalas	2	1	1
Ei loe üldse unejuttu	1	1	
Kokku	8	7	1

Märkus: keskharidus hõlmab ka gümnaasiumi- ja kutseharidust.

Kõigist vastajatest 49 oli kõrgharidusega, keskharidusega oli 19 vastajat, põhiharidusega vastajaid oli 3.

Tulemustest järeldus, et unejuttu loetakse sageli ette nii kõrgharidusega kui ka keskharidusega peredes. Haridustasemete vahel märkimisväärseid erinevusi ei ilmnenud. Põhiharidusega vastajaid oli kolm ning ka nemad loevad lastele unejuttu ette.

4. ARUTELU

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli välja selgitada, kui sageli loevad vanemad lastele ette unejuttu. Kui oluliseks lapsevanemad unejutu ettelugemist peavad ja kui võrd kasutavad unejutu edastamiseks digivahendeid. Tänapäeva üha enam digitaliseeruv maailmas peavad lapsevanemad unejutu ettelugemist oluliseks ning loevad lastele unejuttu ja kasutavad ajapuudusel ka digivahendeid unejutu edastamisel.

Varasematest uuringutest on selgunud mitmeid kasutegureid, mida ettelugemine lapsele annab. Ettelugemine parandab lapse sõnavara, hääldust, tekstist arusaamist, suhtlemis-, kuulamis- ja kirjaoskust (Senawati, et al., 2026). Loetu üle arutlemine või koos piltide vaatamine arendab lapse kujutlusvõimet. Lapsevanemal on oluline roll unejutu ettelugemisel. Vanema hääli, intonatsiooni, võimalus aruteluks ja loetava teksti valik lapse huvidest lähtuvalt, samuti rutiini hoidmine on lapse arengu seisukohalt väga oluline (Niiberg et al., 2009). Digivahendite kasutamine enne teist eluaastat ei ole varasemate uuringute põhjal üldse soovitatav. Samas, kui digivahendeid rakendada teadlikult ja eakohaste piirangutega, siis on neist lapse arengule tuge (Kivisaar et al., 2025).

Uuring annab ülevaate ühe Tartu lasteaia näitel lapsevanemate arvamusest ettelugemise protsessile, digivahendite kasutamisele unejutu kuulamiseks. Lisaks käsitleti lapsevanemate enda lugemisharjumusi. Vastajaid oli kokku 71. Tulemustest nähtub, et enam kui pooled vastajatest (53,5%) lugesid lastele ette iga päev. Vähemalt kord nädalas lugesid unejuttu 26,8% vastajatest. Seega 80,3% vastajatest luges regulaarselt ja sageli lastele unejuttu. Lapsevanemad pidasid lapsele unejutu ettelugemist vajalikuks. Unejutu ajal vaatas enamus vanemaid (71%) koos lapsega ka pilte. Piltide vaatamine soodustab lapse kujutlusvõimet ja arutelu oskust (Nugin, 2024, lk 220). Valdav osa vastajatest (91,5%) valis etteloetava loo lapse huvidest lähtuvalt. Varasemad uuringud rõhutavad teadliku loo valiku olulisust (Senawati, et al., 2026). Vastajate hinnang unejutu vajalikkusele, üks uurimistöö põhiküsimus, leidis kinnituse. 93% vastajatest pidas unejutu ettelugemist vajalikuks või väga vajalikuks. Vastajate hinnangul tõstab unejutu ettelugemine lapse turvatunnet. See on ühine kvaliteetaeg, kus lapse sõnavara areneb, samuti on unejutu lugemine hea viis päeva lõpetamiseks.

Digivahendite kasutamise kohta ilmneb vastustest pigem ootamatu tulemus. Digivahendeid ei kasutanud üldse 64% vastajatest. Vastustest selgub, et lapsele meeldib lapsevanema poolt ettelugemine rohkem kui digivahendite abil unejutu kuulamine. 22% vastajatest kasutab nii digivahendit kui loeb ka ise. Vastustest tuleneb, et lapsevanemad kasutavad unejutu edastamiseks nutiseadet pigem harva.

Varasemad uuringud on toonud esile, et kui lapsevanemal endal on püsiv lugemisharjumus, siis soodustab see ka lapse arengut (Kütt-Leedis 2005). Seetõttu on lisatud ka küsimused vanemate endi lugemisharjumuste kohta. Sageli või mõnikord luges õhtuti 59,2% vastajatest. See näitab, et enamus vanemaist pigem loeb ka ise. Vastajad peavad lapsele unejutu ettelugemist väga oluliseks ja ollakse ka ise regulaarsed raamatute lugejad.

Käesolevas uurimistöös küsitakse, millist tuge ja nõuandeid soovitakse ettelugemiseks lasteaia õpetajatelt. Kuigi enamus vastajaid (81,4%) ei pidanud nõuandeid vajalikuks, oodatakse siiski raamatusoovitusi ning nõuandeid, kuidas tekitada huvi ettelugemise kuulamise vastu.

Õpetajad kasutavad lasteaias ettelugemise kaudu jutustamisoskuse kujundamist ning rakendavad seda igapäevastes tegevustes. Nende hinnangul tuleks sellega varakult alustada, kui lastes tekib huvi raamatute vastu (Kallas, A., 2024). Siinkohal on lasteaiaõpetajatel võimalus toetada lapsevanemaid, andes soovitusi, millistel teemadel lugeda ja milliseid autoreid või lugusid on eakohane kasutada. Samuti võib anda nõu, kuidas ettelugemist ilmestada. Nõuanded aitavad muuta lapsevanema tegevust sihipärasemaks ning motiveerida regulaarset ettelugemist.

Käesolev uurimus näitab, et lapsevanemad loevad lastele hea meelega unejuttu ette. Võttes eeskujuks Eesti Lastekirjanduse Keskuse algatuse korraldada 1994. aastast oktoobris ettelugemise päevi, võib selliseid päevi korraldada ka lasteaias, kutsudes lapsevanemaid rühma lastele ette lugema.

Ettelugemise päeva eesmärgiks on tõsta esile ettelugemist kui lapse arengus hindamatu tähtsusega tegevust. Ettelugemine on tore ning arendav meelelahutus, mis pakub ka täiskasvanutele võimaluse veeta kvaliteetaega koos perega (Eesti Lastekirjanduse Keskus, n.d.). Huvi ettelugemise tõstmiseks võib võimalusel kutsuda lasteaeda ette lugema ka lapsevanemaid, näitlejaid või kirjanikke.

Käesoleva uuringuga seotud lasteaias on ühes rühmas korraldatud ettelugemispäevi, kus lapsevanemad on käinud lastele oma valitud lugusid ette lugemas. See tekitab lastes suurt elevust, eriti rõõmus on laps, kelle vanem ette loeb.

Läbiviidud uuringu tulemusena on selgunud, et lapsevanemad peavad lapsele unejutu ettelugemist vajalikuks ning valdavalt loevad ette ise oma häälega ja kasutavad digivahendeid vähesel määral.

Unejutu ettelugemine vanema poolt on ilus traditsioon. Edasistes uuringutes võiks laiendada valimit ning võrrelda erinevate piirkondade, näiteks linnas ja maal elavate lapsevanemate unejutu ettelugemise harjumusi. Arvestades tehisintellekti arengut ning üha laienevat rakendusala, on vaja lähemalt uurida digivahendite võimalusi ning võrrelda nende teadliku kasutamise mõju lapse arengule. Käesoleva uuringu vastajad kinnitasid, et enamasti nad ei saa õpetajatelt soovitusi lastele unejutu ettelugemiseks. Praktilise suunaga uuring oleks lasteaia õpetajate nõuanded unejutuks sobivate raamatute kohta ja lapses huvi tekitamiseks unejutu kuulamise vastu.

KOKKUVÕTE

Unejutu ettelugemine on oluline tegur vanema ja lapse vahelise lähedase suhte loomisel. Peale pikka lasteaiapäeva on lapsel erinevaid emotsioone ning unejutu kuulamine vanema poolt esitatuna aitab rahuneda, tekitab turvatunde ja rahulolu.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli teada saada ühe Tartu lasteaia 3–7-aastaste laste vanemate arvamusi unejutu ettelugemise vajalikkusest ning kas ettelugemise asemel kasutatakse unejutu edastamiseks nutiseadme abi. Töö teoreetilises osas antakse ülevaade unejutu kujunemisest, ettelugemise kasuteguritest, lapsevanema rollist ja jutu kuulamisest digivahendite abil. Töö eesmärgist tulenevalt on püstitatud uurimisküsimused: Kui sageli loevad vanemad lastele unejuttu? Milliseid vahendeid kasutatakse unejutu edastamisel: kas loetakse ise ette või kasutatakse nutiseadme abi? Milline lugemisviis mõjub laste arengule lapsevanemate arvates paremini? Uurimistöös kasutati peamiselt kvantitatiivset uurimismeetodit. Viidi läbi anonüümne ankeetküsitlus Google Forms'i veebikeskkonnas, millele vastas 71 lapsevanemat.

Uurimistöö tulemustest on selgunud, et enamik vastajatest loeb regulaarselt ja sageli lapsele unejuttu ette. Unejutu ettelugemise ajal vaatab suurem osa lapsevanemaid koos lapsega ka raamatust pilte. Unejutuks sobiva raamatu valimisel lähtutakse valdavalt lapse huvist.

Käesoleva töö tulemuste põhjal võib öelda, et lapsevanemate hinnangul on unejutu ettelugemine vajalik. Uuringu tulemused näitavad, et lapsevanemad eelistavad unejutu edastamisel pigem ise ette lugeda kui kasutada nutiseadmeid. Samuti selgus, et lapsed kuulavad meelsamini ettelugemist täiskasvanu poolt.

Käesoleva töö piiranguks on valimi piiratus, kuna see hõlmab ühe Tartu lasteaia lapsevanemaid. Ülevaatlikuma tulemuse saab valimit laiendades, samuti eristades näiteks linna- või maapiirkonda, eristades vastajaid vanuse, hariduse, lugemisharjumuste või muude täpsustavate tunnuste alusel.

Uurimistöö tulemustest selgub, et lapsevanemad vajavad ja ootavad lasteaiaõpetajatelt nõuandeid unejutuks sobivate raamatute kohta ning lapses huvi tekitamiseks unejutu kuulamise vastu.

Väikelaps veedab suure osa päevast lasteaias, seetõttu võib sageli õhtune ühine aeg perega olla piiratud. Unejutu ette lugemisega avaneb võimalus veeta koos lapsega kvaliteetaega. Unejutu lugemine vanema poolt on lapsele arendav, toetab tema sõnavara, arendab lugemis- ja kirjutamisoskust, samas suurendab ka lähedus- ja turvatunnet. Äsja möödunud Eesti Raamatu Aasta tõi esile raamatute lugemise tähtsuse meie rahva püsima jäämisel. Eesti presidendi Alar Karise (Karis, 2024, viidatud Eesti Raamatu Aasta, 2025) sõnul on Eesti rahvas kujunenud raamatu ja kirjakeele mõjul.

Kokkuvõttes kinnitab uurimistöö, et vaatamata digivahendite laialdasele kasutamisele igapäevaelus ning kiirele elutempole, on ühisel lugemisel jätkuvalt oluline roll peresuhetes ja lapse arengus. Unejutu ettelugemine on väärtuslik ja püsiv peretraditsioon.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aditya, B. R., Permadi, A., Andrisyah, Hernawati, E. (2024). *Design Principles of Digital Storytelling for Children: A Design Science Research Case*. *Procedia Computer Science*.

<https://doi.org/10.1016/j.procs.2024.03.176>.

Alushariduse riiklik õppekava (13.08.2025). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/113082025001> (viimati vaadatud 10.02.2026)

Axelsson, A. & Lundqvist, J. (2025). Early language development and reading aloud with children: *A scoping review and content analysis*. *International Journal of Educational Research Open*. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2025.100508>

Arm, H. (2014). *Vanemate roll lapse lugema õpetamisel ja suunamisel raamatute juurde*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/1facc116-20b1-4700-b859-dae26d7882e3/content>. (bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.

Bazõleva, K. (2025). Sillamäe lasteaia Päikseke lugemistegevuste ja laste raamatueelistuste mõju laste lugemishuvi ning nende eesti keele arengule. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/a884e55b-2615-4872-8613-0b53bd69c82b/content>. (bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.

Eesti Lastekirjanduse Keskus (n.d.) “*Eesti lastekirjanduse ajalugu*”. <https://elk.ee/lastekirjandus/ajalugu/> (viimati vaadatud 10.02.2026).

Eesti Raamatu Aasta. (2025). Eesti Raamatu Aastast. <https://raamatuaasta.ee/et/eesti-raamatu-aastast> (viimati vaadatud 18.03.2026).

Fälth, L. (2021). *A study of parents’ reading aloud habits with research on reading aloud applied to research-based practices for promoting students’ intrinsic motivation to read*. *International Journal of Teaching and Education*, IX(2): lk 30–41. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1610503/FULLTEXT01.pdf>

Haug, A. (2024). *Lasteaiaõpetajate arvamused sobivaimast ajast laste lugema õpetamisega alustamisel ja tegevuste kirjeldused lugemisoscuse arendamisel*.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/6662763d-4992-47a7-a84a-da2a60b7d1a3/content>. (bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.

Järv, A. (1989). *Eesti lastekirjandus. Kujunemine ja areng kuni a 1917*. Kirjastus Tartu Riiklik Ülikool.

Kallas, A. (2024). *Lasteaiaõpetajate arvamused 3–4-aastaste laste jutustamisoskuse arendamise kohta ettelõetud juttude kaudu*.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/f3c4a853-87b5-450e-8896-c0bbc375289d/content>. (bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.

Kaminskas, P. (2024, 9.detsember). *Miks lapsele ettelugemine on midagi olulisemat kui lihtsalt tore traditsioon?*
<https://blogi.harno.ee/miks-lapsele-ettelugemine-on-midagi-olulisemat-kui-lihtsalt-tore-traditsioon/>. (viimati vaadatud 20.04.2025).

Kivisaar, A., Pertel, T. & Tamminen, S. R. (2025). *Nutiseadmete kasutamine: soovitusel haridusasutustele, lapsevanematele ja noortele*. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
[Nutiseadmete kasutamine: soovitusel haridusasutustele, lapsevanematele ja noortele](#).

Krusten, R. (1995). *Eesti lastekirjandus*. Kirjastus: Elmatar.

Kulderknup, K. (2009). *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus. Kirjastus Studium.
https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2015/07/Oppevaldkonnad_Alusharidus.pdf

Kärtner, P., Maiberg, L., Maibi, R., Tuuling, L., & Voltein, E. (koost.), Hallap, M., Hausenberg, A.-R., Pihlak, L., & Saarso, K. (toim.) (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste õpetajate eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täienduskoolituseks*. Kirjastus Atlex. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:1746>.

Kütt-Leedis, A. (2025). *Ühe minuti loeng: miks on oluline lastele varakult ette lugeda?*
<https://novaator.err.ee/1609589612/uhe-minuti-loeng-miks-on-oluline-lastele-varakult-ette-lugeda>. (Veebileht, viimati vaadatud 04.05.2025).

Lagerspetz, M. (2021). *Ühiskonna uurimise meetodid. Sissejuhatus ja väljajuhatus*. Tallinn: TLÜ Kirjastus.

Lawson, K. (2012). The Real Power of Parental Reading Aloud: Exploring the Affective and Attentional Dimensions. *Australian Journal of Education* 56(3), 257-27
<https://doi.org/10.1177/000494411205600305>

Marin, D-C. & Bocos, M. (2021). *Strategies to Improve Children's Interest in Reading Activities*. *Educatia* 21, 20, 39-46, DOI:[10.24193/ed21.2021.20.05](https://doi.org/10.24193/ed21.2021.20.05)

Martens, K. (2024). *Lugemishuvi tekitamine 5-7 aastaste laste seas lapsevanemate hinnangul*.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/c86528bc-97f6-40aa-a18f-9a09e9fd2494/content>. (bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.

Mõistus, K. (2025). *Sotsiaal-emotsionaalset pädevust tuleb arendada juba lasteaias*.
<https://www.opleht.ee/2025/05/sotsiaal-emotsionaalset-padevust-tuleb-arendada-juba-lasteaias/>. (viimati vaadatud 11.02.2026).

Nan, J. & Tian, Y. (2025) *Parent-child shared book reading challenges and facilitators: a systematic review and meta synthesis*. *Frontiers in Psychology*.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1635956>.

Niiberg, T., Metspalu, A., Linnas, M. (2009). *Muinasjutt lapse arendaja ning lohutajana*. OÜ Atlex .

Nevski, E. (2024). Digivahendid lasteaia õppeprotsessis: tehnoloogia negatiivne mõju ja kuidas seda vältida. Kogumikus Nugin, K. & Õun, T. (koost.), Kingo, K. (toim.), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. OÜ Atlex.

Nugin, K. (2024). Keel ja kõne. Kogumikus Nugin, K. & Õun, T. (koost.), Kingo, K. (toim.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias*. OÜ Atlex.

OpenAI. (2023). ChatGPT. <https://chatgpt.com/>.

Oranç, C. & Ruggeri, A. (2021). “Alexa, let me ask you something different” *Children's adaptive information search with voice assistants*. <https://doi.org/10.1002/hbe2.270>.

Palm, J. (2016). *Eesti lastekirjanduse uurimine käib ühte sammu muu maailmaga*. <https://www.opleht.ee/2016/01/eesti-lastekirjanduse-uurimine-kaib-uhte-sammu-muu-maailmaga/>. (viimati vaadatud 15.02.2026).

Rähn, T. (2020). *Lapsevanemate ettelugemise harjumused koolieelses eas ja teadlikkus selle mõjust lapse kõne arengule*. <https://www.etera.ee/zoom/84317/view?page=1&p=separate&view=0.0.2481.3508>. (bakalaureusetöö). Tallinna Ülikool.

Senawati, J., Suwastini, N. A. K. N., Jayantini, I. G. A. S. R., Adnyani, N. L. P. S. (2021). *The Benefits of Reading Aloud for Children: A Review in EFL Context*. https://www.researchgate.net/publication/352986018_The_Benefits_of_Reading_Aloud_for_Children_A_Review_in_EFL_Context.

Sloat, E. A., Letourneau, N. L., Joschko, J. R., Schryer, E. A., & Colpitts, J.E. (2015). *Parent-mediated reading interventions with children up to four years old: A systematic review*. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 2015; 38(1): 39-56. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3109/01460862.2014.983279>

Tamm, J. (2023). *Koduse ettelugemise traditsioonid ja vajalikkus ning lasteaiaõpetajate võimalik tugi kodusele ettelugemisele eelkooliealiste laste vanemate arvamusel*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/328a1d19-fc6a-4838-ba1c-95ebb47bc63e/content>. (bakalaureusetöö). Tartu Ülikool.

Tulviste, T. (2008). *Kõne areng esimestel eluaastatel: keele omandamine ja rääkima hakkamine*. Kogumikus Kikas, E. (toim.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/d663b6aa-d648-4efc-b4c3-83a3c88db76e/content>.

Tulviste, T. (2008). *Kõne arengu teooriad*. Kogumikus Kikas, E. (toim.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/d663b6aa-d648-4efc-b4c3-83a3c88db76e/content>.

Tropp, K. & Saat, H. (2008). *Sotsiaalsete oskuste areng*. Kogumikus Kikas, E. (toim.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/d663b6aa-d648-4efc-b4c3-83a3c88db76e/content> .

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3538e168-6012-4e90-8484-4bb59be8b14a/content> .

Yue, Z. & Hanif, H. (2025). *The Role of Parent-Child Reading in the Development of Children's Early Reading and Writing Abilities: A Multidisciplinary Perspective Review*.
[https://doi.org/10.58557/\(ijeh\).v5i4.364](https://doi.org/10.58557/(ijeh).v5i4.364) .

LISAD

Lisa 1. Ankeetküsimustik

Lugupeetud lapsevanemad!

Minu nimi on Anneli Sõerunurk ja olen Tartu Ülikooli Narva Kolledži “Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas” kolmanda kursuse üliõpilane. Minu bakalaureusetöö teema on “Unejutu ettelugemise vajalikkus ühe Tartu lasteaia lapsevanemate arvates”. Töö eesmärgiks on välja selgitada, kui vajalikuks peavad lapsevanemad unejutu ettelugemist ja kas unejutu ettelugemine on asendunud nutiseadmest tuleva unejutuga. Küsimustele vastamine on anonüümne ja võtab aega umbes 10 minutit. Palun vastata küsimustele hiljemalt 18.01.2025. Teie vastused on mulle väga olulised. Aitäh!

1. Teie vanus

- Alla 20 aasta
- 20–29
- 30–39
- 40–49
- Üle 50

2. Sugu

- Naine
- Mees

3. Teie haridus

- Põhiharidus
- Gümnaasiumiharidus
- Kutseharidus
- Kõrgharidus
- Muu

4. Teie lapse vanus

- 3–4 aastat
- 4–5 aastat
- 5–6 aastat
- 6–7 aastat
- Muu

5. Mitu last kasvab Teie peres?

- 1

Lisa 1. järg

- 2
 - 3
 - Muu
6. Milline on Teie kodune suhtlemise keel?
- Eesti keel
 - Vene keel
 - Muu
7. Kui sageli loete lapsele unejuttu ette?
- Iga päev
 - 1–2 korda nädalas
 - 3–4 korda nädalas
 - Puhkepäevadel
 - Harvem, kui kord kuus
 - Ei loe üldse
8. Kui Te ei loe lapsele unejuttu või loete harvem siis, millised on põhjused?
- Ajapuudus
 - Lapsel puudub huvi
 - Laps jääb enne ettelugemist magama
 - Laps on liiga väike
 - Ei pea vajalikuks
 - Ei ole sobivaid raamatuid
 - Muu
9. Kes loeb sagedamini unejuttu lapsele ette?
- Ema
 - Isa
 - Vanaema
 - Muu
10. Kui sageli kuuleb laps nutiseadmest (Youtube, äpp vm) tulevat unejuttu?
- Iga päev
 - 1–2 korda nädalas
 - 3–4 korda nädalas
 - Puhkepäevadel
 - Ei kuula üldse
11. Mil moel kuulab laps unejuttu meelsamini?
- Nutiseadmest
 - Täiskasvanu poolt ettelugemine
 - Mõlemad variandid võrdselt
 - Ei kuula unejutte
 - Muu

Lisa 1. järg

12. Kas unejutu ettelugemise ajal vaatate koos lapsega raamatut?

- Ja, iga kord
- Mõnikord
- Mitte kunagi

13. Mille järgi valite unejutu ettelugemiseks sobiva raamatu?

- Lapse huvi
- Enda huvi
- Õpetaja soovitusel
- Muu

14. Kuidas lasteaed toetab unejutu ettelugemist?

- Õpetaja loeb unejuttu ette päeval, enne puhkama minekut
- Soovitatakse unejutuks sobivaid raamatuid
- Ei ole toetatud
- Muu

15. Millist tuge ja nõuandeid Te vajate unejutu ettelugemiseks lasteaia õpetajatelt?

- Ei vaja
- Vajaksin nõuandeid unejutuks sobivate raamatute kohta
- Vajaksin nõuandeid, kuidas tekitada lapses huvi unejutu kuulamise vastu
- Muu

16. Kui vajalik on Teie arvates unejutu ettelugemine?

- Väga vajalik
- Pigem vajalik
- Ei pea vajalikuks
- Muu

17. Palun kirjeldage, mida tähendab Teie jaoks lapsele unejutu ettelugemine ja raamatust koos piltide vaatamine (näiteks, mida see lapsele annab)?

-

18. Palun põhjendage, miks peate lapsele unejutu ettelugemist vajalikuks või mittevajalikuks?

-

19. Kas Te ise loete enne uinumist raamatuid, kirjandust?

- Jah, sageli
- Mõnikord
- Vahel harva
- Mitte kunagi

Lisa 1. järg

20. Kas lapsel on võimalus kodus raamatuid vaadata?

- Ja, võimalus on olemas
- Vähesel määral
- Lasteraamatud puuduvad
- Muu

Lisa 2. Temaatilise analüüsi kategooriad, koodid ja näited küsimuse nr 17 vastustes

Küsimus nr 17: Palun kirjeldage, mida tähendab Teie jaoks lapsele unejutu ettelugemine ja raamatust koos piltide vaatamine (näiteks, mida see lapsele annab)?

KATEGOORIA	KOODID	ISELOOMULIKUD NÄITED
Ühine aeg	ühine aeg, lähedus, kvaliteetaeg, kontakt, traditsioon, lapse ja vanema vaheline side	V1,V37, V42:tore aeg V4:kahekesi olek, V4:suhte lähendamine, lemmiktegevus, V6:koos emaga olek, V9,V22,V35,V54:ühine rahulik aeg, V1,V2,V25,V28:koosolemine, V13V59,V65,V67:üks-ühele kontakt, V21,V27: lapse ja vanema vaheline side, V23,V36,V39,V41,V43,V55:vanemaga kvaliteetaeg, V62:kontakti loomine, V71:väärtuslik aeg, V5, V6:V61 lähedus,V7,V13, V20,V26,V27,V33,V59,V60:ühine aeg, V8,V11, V18,V26,V57,V64,V66,V71:koosveedetud aeg, V10: koosviibimine, V12:meeldiv ja rahustav kogemus, V15,V37:meeldiv tegevus, V18: ühised kogemused,V62:oluline aeg,V45,V11:tore traditsioon V48:vajalik ühine tegevus
Rahunemine	rahunemine, ettevalmistus uneks, lõdvestus, rituaal, hea uni,unerutiin mahalaadimine,	V34,V40:Aitab rahuneda, V9:unetemposse minek, V4,V20,V42,V43,V51,V63:rahunemine enne magamajäämist, V21:magamamineku rituaal, V23:turvaliselt uinumine vanema häält kuulates, V41 Ettevalmistus uneks, V44:rahulik hetk, V48:enne und vajalik tegevus,V56: hea uni,V3:rahulikult olla ja kuulata, V30,V34:magamamineku rutiin, V30:emotsionaalne rahunemine, V32: piltide vaatamine enne magamaminekut,V36:vaimu ettevalmistamine enne und,V59:mahalaadimine, V65:unerutiin, V45:tore traditsioon enne magamajäämist, V48:vajalik ühine tegevus enne magamaminekut

KATEGOORIA	KOODID	ISELOOMULIKUD NÄITED
Lugemis- harjumuse kujundamine	raamat, huvi, kooslugemine, piltide vaatamine, arutelu, reis fantaasia maailma, lugemisharjumus	V15,V30:raamatukogu külastamine, V22, V24,V38: huvi raamatute vastu, V28,V30,V47:jutustamine raamatus olevate piltide põhjal, V32:piltide vaatamine, V32,V41V71:ettelugemine, arutelu jutu põhjal, V11, V31,V67,V71:arutlusoskus V17:muul ajal lugemine,V71:koosvaatamine,V8,V45,V66: lugemise harjumust tekitav, V21:lugemisharjumus tulevikuks, V30:draama kui unejuttu ette ei loe, V30: raamatu lugemine ka päeval kui on mõne asja pärast endast väljas, V37: meeldib raamatuid ette lugeda,V38: veerib ja uurib tähti, V39:tekstist arusaamine, V46: pildid näitavad mis toimub unejutus,V49,V50:last arendav, V69:reis fantaasia maailma, V5: maailma üle arutlemine ,V11,V33,V39,V45,V67:fantaasia
Turvatunde loomine	koosolemine, turvalisus, side, tunne, lähedus, hoolivus, positiivne emotsioon	V16: koosolemine, V2,V6,V58,V61:rutiin, V16, V58:lähedus, V16:kaissu pugemine, V6,V10,V27,V61:turvatunne, V10: hoolivus 27, V30:kaisutamine, V21:side vanemaga, V21:vaimne areng, V14: emotsioonide juhtimine, V48,V66:rõõmus tuju, positiivne emotsioon, V19:vanem muutub ise uniseks, V67:vanema häälega kuulamine võib tekitada unisust, V17: parem maailma tunnetamine
Sõnavara arendamine	eneseväljendus, sõnavara areng,küsimuste küsimine, jutustamisoskus	V2:eneseväljendus, V2,V3,V51:keskendumine, V5:jutustamine, V7:kujutlusvõime aktiveerimine, V13,V50:küsimuste küsimine, V11:keeletaju, V5, V11,V14,V17,V25,V28,V32,V38,V40,V51,V53,V 55,V59,V60,V66:sõnavara areng, V11,V25,V31,V39:jutustamisoskus, V16:arutelu tulevaste sündmuste üle, ühised kogemused, V3,V25,V55, V60:kuulamisoskus, V29,V32: väljendusoskus, V29: loovus, V36: päeva teemade üle arutlemine, V5,V40,V41,V58,V66:silmaring, V47: kõne areng, V51:analüüsioskus,V51: uued teadmised, V59,V70: loomingulisus, V67:asjadest arusaamine, V8: küsimine asjade/sõnade kohta, V29: mõtleb kaasa, V11,

KATEGOORIA	KOODID	ISELOOMULIKUD NÄITED
		V26,V27,V35,V57:erinevatest teemadest rääkimine, V12:omavahelised naljad,V30:peale unejuttu voodis rääkimine, V39:arutluspunktid, V48:loetu teemal arutlemine,V22,V59: maailmapildi laiendamine

V17: õhtuti loeb äpp kui ei loe unejuttu raamatust

V71:ei ole eesmärk magama jääda

V52 ei loe unejuttu ette

V 68:Яркие сны, расслабляет разум

Lisa 3. Temaatilise analüüsi kategooriad, koodid ja näited küsimuse nr 18 vastustes

Küsimus nr 18: Palun põhjendage, miks peate lapsele unejutu ettelugemist vajalikuks või mittevajalikuks?

KATEGOORIA	KOODID	ISELOOMULIKUD NÄITED
Vajalik tegevus päeva lõpetamiseks	päeva lõpetamine, rahustav tegevus, muidu ei püsi voodis, kiiremini magama jäämine	V11:päeva lõpetamine V12:ei ole mõistlik vahele jätta V15:rahustav tegevus päeva lõpus,V20,V23,V25,V43,V47,V48V59:vajalik V27:vajalik kui on kõikidele osapooltele meeldiv ja oodatud osa päevas V5,V37:laps ootab igal õhtul V4:muidu ei püsi voodis V4:raske magama jäämine V4:und peab pikalt ootama V7:kiiremini magama jäämine V18,V26,V57:rahunemise aeg enne und V21:magamamineku rituaal V40,V58:unerutiin V54:rahunemine päeva tegemistest enne magamaminekut V62:rahu saabuvaks ööks V46:unejutu lugemine rahustab last
Vajalik arendav tegevus	arendav, kaasamõtlemine ,uued sõnad, loogiline mõtlemine, keele areng, silmaring, soodustab ajutegevust	5,V20:arendav ja põnev V7,V50,V63,V71:lapse areng V31:arendab kaasamõtlemist ja püsivust V51:arendav ja rahulik tegevus, V44: laps õpib uusi sõnu või küsib ise juurde mis tehakse V55:loogiline mõtlemine ,V55:arendab oskusi mis kooliks vajalikud V59:arendab õppimisvõimet V64:keele areng, V2,V3,V20V42V58, V64,V66:silmaring, V23,V61:arendab laiemat maailmapilti, V21:oluline roll lapse vaimses mõttes V28,V69:soodustab ajutegevust
Vajalik lugemishuvi tekitamiseks	huvi raamatute vastu, lugemise vastu, maailma avastamine, lugemisharjumuse kujundamine	V6V8V13,V22,V48,V51:huvi raamatute vastu V21:lugemisharjumus tulevikuks V32,V32,V38,V45V48:huvi lugemise vastu V16:et tekiks huvi lugemise ja raamatumaailma vastu V36:maailma avastamine läbi raamatute V37:raamatust on palju õppida V43:et oleks järjepidev huvi raamatute vastu ja hiljem lugemise V66:lugemisharjumuse kujundamine V71.loetu kuulamine V64: igasugune lugemine vajalik,V1:vanaema loeb

Vajalik sõnavara arendamiseks	Sõnavara areng, laiendamine, eneseväljendus, keeletaju, fantaasia, uued teadmised, uued sõnad, kujutlusvõime	V2,V11,V14,V17,V18,V23,V25,V28V34,V38,V60,V61, V65, V66:sõnavara areng V41,V53:Sõnavara laiendamine V2:eneseväljendus,V2,V6:suhtlemisoskus, V6,V25,V26,V27,V55,V60:arendab kuulamisoskust V8:saab küsida asjade/sõnade kohta V9:arendab kujutlusvõimet, V1:erinevatest teemadest rääkimine V11,V29:keeletaju, V22, V23,V26,V33,V38:fantaasia V11,V39, V65:jutustamisoskus V11,V13,V15,V18:arutlusoskus V13:seoste loomine V25:tähelepanu areng V26,V27:arutlemisvõime V27:kõne areng V32:arendab keskendumisvõimet V32:arendab eesti keele oskusi (mõistmist, kõneloomet)V34:toetab kujutlusvõimet V34:õpetab uusi teadmisi V39: arutluspunktid V38:tekstist arusaamine V44: laps õpib uusi sõnu või küsib ise juurde mis tehakse, V10:kõne ja kirja õppimisel V10:mõtte ja kujutlusvõime treenimiseks.
Vajalik ühine aeg	Üks ühele aeg, kvaliteetaeg, side, hea aeg, ühine tegevus, hea aeg lapsega koos olla	V5:hetk päevast mahalaadimine,V5,üks ühele aeg V8,V11:tore koosveedetud aeg V21,V27:arendab lapse ja vanema vahelist sidet V28,V39:kvaliteetaeg koos olemiseks V33,V54,V56,V66, V71:koosolemise aeg V47:hea aeg olla lapsega koos ja arutada loetut V48:ühine tegevus V48:tekitab hea tunde V60:aeg lapsega V62:lapsega suhtlemine ja vastamine tema küsimustele. Aimu saamine tema mõttemaailmast, teda mõista
Vajalik, traditsioon vanema lapsepõlvest	unejuttudega üles kasvanud, kodust komme, raamatud tähtsal kohal, tahan edasi anda	V30:ise unejuttudega üles kasvanud V35:endal on kodust see komme kaasa tulnud ja loen oma lastele ning neile meeldib V67:raamatud on minu elus alati tähtsal kohal olnud, tahan seda edasi kanda, eriti tänapäevasel nutiajastul
Vajalik turvatunde loomisel	Rutiin, turvatunne, emotsioonid, rahustav,positiivsed emotsioonid	V2,V12,V24,V26,V37:rutiin V17, V27, V62:turvatunne V19:loob rahuliku keskkonna V30: oluline turvalise kiindumussuhte kui emotsionaalse ja intellektuaalse arengu osa V40:rahustav V43:õhtuse rutiini osa V44:rahulik aeg V55:emotsionaalne ja sotsiaalne areng V61:võimaldab aja mahavõtmine rahunemiseks V66:positiivsed emotsioonid V70:rõõmustab last, V30: emotsionaalsete keeruliste teemade käsitlemine V30: emotsioonidega toimetulek, V14:emotsioonide juhtimine

V1: on vajalik aga kahjuks pole aega

V50: pigem vajalik, kuid võib olla mitte iga päev

V52 ei loe unejuttu ette

V68: Читать это полезно так же и слушать

V37:3a laps väsib keset päeva ära siis kasutame jutu kuulamist telefonist rahuliku tegevusena, mille ajal laps puhkab